

Naalackersuisut siulittaasuata ukiortaami 2006-imi oqalugiaataa

Asasakka nunatsinni najugallit tamassi, Naalackersuisut sinnerlugit ukiortaami tamanik ajunngitsunik kissaallusi pilluaquassi, qujanarlu ukiumi qaangiuttumi inuiaqatigiit ingerlatsitaaneranni suleqataalluarsimanissinnut.

Naalackersuisut sinnerlugit ukiortaami inuulluaqqussuteqarfigivakka ataqqinartorsuaq Dronningi kunngikkormiullu tamaasa, Folketingi qallunaallu naalackersuisui kiisalu Savalimmiuni inatsisartut naalackersuisullu.

Aammalu eqqaanngitsoorusunngilakka ukiumi qaangiuttumi ilaminnik toqukkut annaasaqarsimasut misiginneqatigalugit nukissamik tunineqarnissaannik kissaakkakkit, ilaqtutanimmi ikinngutinillu annaasaqartarneq misigissutsikkut nukissamillu annertuumik atuiffiusarput, neriuppungalu siunissamut nukittullusi ingerlalluarumaartusi.

Aamma napparsimasut nunatsinni qallunaallu nunaanni uninngasut peqqissilluarnissaannik kissaappakka, neriuppungalu peqqissillusi ilaqtassinnut angerlarumaartusi.

Ullumikkut ukiortaami eqqarsaatitta aamma najorpaai kalaaleqatigut annertuumik innarluutillit Qallunaat nunaanni najugallit ajunnginnerpaamik kissaallusi ukiortaami pilluaquassi!

Ilinniartut, umiartortut, allatullu suliaqarlutik nunatsinniik aallarsimasut, aammalu napparsimavinni, utoqqaat illuini, allanilu inuiaqatigiit ingerlatitaaneranni suleqataasut, sapaatini nalliuttunilu sulisartut, kiisalu kilisaatini aalisartut avataani ukiortaarsiortut tamanik ajunngitsunik kissaallusi ukiortaami pilluaquassi.

Ukiup nutaap aallartinnerani ukiumi qaangiuttumi pereersut eqqaallugit, siunissaq ornillugu takorloorlugulu aallarfigisarput pillugu ingerlariaqqinnissatsinnik takorluuisarpugut.

Nunarsuup inuuffigineqarsinnaasup avannamut killerpiaani uagut kalaallit inuiaat inuuffigisatsinni qanga siulitta ikiorneqarnissaminnik isumalluuteqaratik inuuffigisimasanni pinngortitamut ataqqinnillutik naleqqussarlutik anigortarsimasanni najugaqartugut inuiaqatigiinni naalackersuinikkullu ataatsimoorfiusumik anguniagaqarnis-sarput pisussaaffigalugu ataatsimooruttariaqalerparput.

Qinersineq qaangiuppoq nutaamillu Naalackersuisortarpugut, namminersorneruler-nermiit oqaluttuarisaaneq nutaaq aallartippoq Partiit pingasut Atassut, Inuit Ataqatigi-it, Siumullu, naalackersuisoqatigiinnik pilersitsipput siunnerfigalugu innuttaasut pi-umasaannik pitsaasumik sulissussinissaq.

Naalackersuinikkut ataatsimoortumik suliniuteqalernerq neriutigaara anguniakkanik pitsaasumik siunnerfilik ataatsimoorfigalugu ingerlatissagipput, naalackersuinikkut ataatsimoornissamik kissaateqarneq innuttaasut piumasaat ingerlalluassappat innuttaasut aamma ataatsimoornermi annertuumik peqataasariaqarpusi, ilissimi peqataanissarsi pingaaruteqarluinnarpoq nukiimmi pitsaasut amerlasuut tunuli-aqqutaappata angusassaq pitsaasoq angusinnaavarput ilissi ataatsimoorlusi aamma suleqataanissigut.

Namminersorneq pillugu ataatsimiititaliarsuaq kalaallit qallunaallu peqatigiillutik pilersitaat ingerlalluarluni sulivoq, naak ilaatigut aamma ajornartorsiutinik naammattuisaraluarlutik suleqatigiinneq ajunngilluinnartumik ingerlavoq.

Naalagaaffeqatigiippugut ukiorpassuani pinngitsoorneqarsinnaanngitsumik siunissamut nutaamik alloriarnissaq innuttaasut piumasaat suliaralugu ingerlapparput qallunaat naalakkersuineramik suliaqartut naligalugit peqatigalugillu, taamatut sulinissami tamatsinnut pisariaqarluinnarpoq peqataalluarnissarput oqalliseqataalluarnissarpullu, sapiissuseq aamma piumassuseq nakuussutitut pigisagut atorluarlugit.

Suliassat pitsaasumik inaarsarneqarnerat iluatsissappat kalaallit uagut ataatsimiititaliarsuarmi ilaasortaaitagut isumaliutigeqqittariaqalerpagut tassami pingaarluinnarpoq partiit Inatsisartuni ilaasortaaitaqartut tamarmik Namminersorneq pillugu ataatsimiititaliarsuarmi aamma ilaasortaaitaqarnissaat. Sulisassaq manna ima pingaaruteqartigaaq inuiaat kalaallit ataatsimoorfigalugulu suliarisariaqarlugulu.

Ilisimassavarput sillimaffigalugulu inuiattut siuariartornissatsinnut ineriartornissatsinnullu aporfiusartut naleqqussartuarnissaat ingerlanneqartariaqarmat, inuiaqatigiit aqqissuussaannerat annertoorejussuarmik allaffissornikkut ingerlatsiffiusoq allanngortinniarlugu sulinerit aallarertutorput aningaasartuutikillissaanissat pisariilisaanissallu siunnerfigalugit.

Ukiorpassuit kommunit kissaatigiuarsimavaat naamminneerlutik ingerlatsinissartik tamannalu tunngavigalugu kommunit aqqissuuteqqinnissaannut isumalioqatigiissitat pilersinneqarnikuupput Namminersornerullutik Oqartussat kommunillu peqataaffigisaat.

Ukiut marluk annertuumik misissueqqissaareerlutik nalilersuisarlutik, innuttaasunik tamanut ammasumik ataatsimiititsisarlutik sulereerlutik juulli sioqqutitsiarlugu isumaliutissiissut naammassisartik Naalakkersuisunut tunniuppaat.

Isumaliutissiissut suliarilluagaasoq kaammattuutinillu arlalinnik imaqartoq upernaaq manna Inatsisartuni suliarineqassaaq. Aqqissuussaannermut ataatsimiititaliap Isumaliutissiissutaa Inatsisartuni suliarineqarnissaa sioqqullugu KANUKOKA Borgmesterit allallu susassaqartut peqatigiiffigisaannik eqqartorneqassaaq, Naalakkersuisummi pingaartilluinnarpaat innuttaasut kiffartuunneqarnerisa allanngortinneqarnissaa suliarilluarneqarnissaat.

Nunaqarfimmiut sinniisaat kommunit kattussornissaat pillugit siunissami nunaqarfiit qanoq inissisimassanersut pillugit isumasiorneqassapput ataatsimut katersortillugit pilersaarutigaarpullu tamanna aasap ingerlanerani ingerlanneqassasoq aqqissuinissamilu nunaqarfimmiut peqatigiiffiat suleqatigineqassaaq.

Namminersornerullutik Oqartussat kommunillu akornanni allaffissornerujussuup allanngortinneqarnissaa aammalu allatigut pisortatigoortumik kiffartuussinermi allannguinissat Naalakkersuisut pilersaarutigaat naammassinialrugillu. Akuerinarsinnaajunnaarparput allaffissornermi kiffartuussinermilu pisariaqanngitsumik aningaasarpasuarunik atuinerput, sulisinnaasut ikiliartorput tamatumalu kingunerisaanik akileraartartut ikiliartorlutik, akerlianillu aningaasalersugassat annertusiartuinnarput.

Taamaamat sukkasuumik allannguissarput aaqqissuuttariaqalerparput, pissu-tissaqanngilagut kinguarsaassalluta aningaasat atugassagut killeqarput, tassami silarsuup sinnerani inerartorneq sukkaqisumik ingerlavoq ilimagissanngilarpullu uta-qqissagaatigut. Olie-ip akiata unamillersinnaanerput killilersorpaa, peqqinnissaqar-fimmi, ilinniartitaanermi, isumaginninnermi, illussaqaarniarnermi, atuarfiit nutarternis-saannut, meeqqat inuusuttut utoqqaallu isumagineqarneranni inuussutissarsiornerup siuarsarneqarnissaannut, aningaasaliissutissat annertuut pisariaqartippagut ilami inuiaqatigiit pitsaasumik sullinneqarnissartik akikitsumillu kiffartuunneqarnissartik kissaatigaat.

Tamakkulli tamarmik aningaasalersorneqassappata inuiaqatigiinni naleqqussaannisat avaqqunneqarsinnaajunnaarput tamatta peqataasariaqarpugut allanik akiliunneqar-nissarput kisiat tuppallersaatigisinnaajunnaarparput tamatta peqataassaagut akeqas-saaq inuiaat nammineerusuttut pilersinneqassappata aamma illit akileqataanissat saneqqunneqarsinnaajunnaarpoq.

Naalakkersuisooqatigiit siunnerfigaat ineriartortitsinnermi aamma nunap sinnera ma-linnaatinneqassasoq, tassami nunap sinnera inoqarpoq aamma ineriartornermi peqataarusuttunik suliffeqarfiit Namminersornerulluik Oqartussat pigisaasa nunap sinneranut siaruarterneqarnissaat Naalakkersuisooqatigiit siunnerfigaat kujataani, avannaani, tunumilu najugallit, nunaqarfiillu ineriartornermi aamma malunnaatilimmik peqataatinneqarnissaat pingaaruteqarluinnartoq oqaatigissavara.

Ukiut kingulliit kujataani Nanortalimmi, Qaqortumi, Narsamilu suliffissaqartitsiniarnik-kut inuutissarsiornikkullu kinguariartorneq malunnarsiartuinnartoq, inuutissarsiornik-kut suliffissaqartitsiniarnikkullu pitsaanagerusumik periarfissinnarlugu Naalak-kersuisooqatigiit suliniuteqalersaarput, kujataani kommunit suleqatigiit peqatigalugit aaqqissuussinissat ingerlallugillu pileraarusiorneqassapput, soorunami kommunit allat suleqatigalugit pitsaasumik ineriartortinneqassapput.

Kujataani nunaateqarnikkut uumasuuteqarnikkullu siuarsaanissaq ilanngullugu aqqu-tissiuunneqassaaq, savaaqqat toqorarneqartut nungunneqartalerput annertuusaanis-sarlu Naalakkersuisooqatigiit peqataaffiginiarpaat aammalu ukioq manna savat siulliit eqqunneqarneranniit ukuit 100-ingorlugit nalluuttorsiornissaq ingerlanneqartussaavoq.

Illussaqaarniarnikkut nutaamik aaqqissuussinissaq innuttaasut tamarmik peqqin-nartumik illussaqaarnissaat, minnerunngitsumillu aningaasarsiakitsut aamma peqataatinneqartalernissaat aaqqissuullugu aallartinneqassaaq. Nammineerluni illuli-ortarneq nunaqarfinni isorliunerusunilu taamaallaat ingerlanneqartaraluarpoq, aam-ma nunap sinneranut tamarmut siammarneqassaaq aamma illoqarfiit ilanngullugit.

Naalakkersuisooqatigiinnermi meeqqat inuusuttullu pillugit suliniutissat siunissamut pingaarutilimmik sunniuteqartussat isumaqatigiissutaapput. Erninnermi sulinngiffeqart-arneq sivitsorneqassaaq, meeqqat inuusuttullu angajoqqaat sumiginnaanerat pillugu annertuumik aaqqissuunneqassaaq, meeqqat atuartut annerit tamarmik aningaasa-nik pisartagaqartinneqalernissaat aaqqissuunneqassaaq meeqqat tarmarmik 18-inik ukioqalernissamik tungaanut ukiumut sipaartinneqartalernissaat aaqqissuunneqas-saaq.

Tamatta peqataasa, meeqqat inuusuttullu atugaasa ilaatigut illersorneqarsinnaangitsumik inissisimasut qaangerniarneranni. Tamatta peqataasa meeqqat inuusuttullu atugaasa illersorneqarsinnaasumik ataqqinartumillu inissinnissaasa tungaanut suleqataanissatsinnut.

Ilinniartitaanerup annertuumik ingerlanneqalernissaanut aaqqissuussinissat annertuut ingerlanneqarnissaat siunnerfigaarput, Namminersornerullutik Oqartussat ilinniaritaanerup annertusarneqarnissaa kisimiillutik naammassisinnaangilaat, innuttaasut annertuumik peqataanissaat saneqqunneqarsinnaangilaq nunarput nammineerne-rulissappat tamatta peqataanissarput pingaaruteqarluinnarpoq.

Kommunit annertuumik aamma akisussaaffeqarput ilinniartitsinermi peqataanissaminnut, minnerunngitsumillu aamma annertuumik akisussaaqataasariaqarput Namminersornerullutik Oqartussat suliffeqarfiutaat ilinniartitsinermi peqataanissaminnut, ilinniartunut sungiusarfissat amigaatigineqartartut annertusaaffineqartariaqarput. Ilinniarfiit atuarfiillu aasaanerani matoqqasartut tamarmik atorluarneqarnissaat aaqqissuunneqartariaqalerpoq. Akissaqanngilagut ilinniarfiit pioreersut aasaanerani matoqqatiinnassallugit.

Ilinniarfiit annertuut ataatsimoornissaat ilanngullugu pilersaarusioneqassaaq init atuartitsiviusut ilinniartitsisullu misilittagaqarluartut atorluarneqarnissaat eqqarsaati-galugit.

Naalakkersuisooqatigiit assut pingaartippaat pitsaasumik ineriartitaqarfiusumillu innuttaasunik kattuffinnillu suleqateqarnissartik. Innuttaasut atugaasa ilusilersugaaner-at qinikkat atorfillillu kisimiillutik ilusilersorlugulu aaqqissuutissanngilaat ilissimi isummersueqataanissarsi peqataanissarsilu pingaaruteqarluinnarpoq.

Meeqqat atuarfiata patajaatsumik ineriartortittuarnissaa aamma pingaartillugu ingerlattariaqarparput, siunissami ilinniartuorsimasut pigilissagutsigit meeqqat atuarfiat annertuumik pitsanngorsaaffigalugu ingerlattariaqalerparput, atuarfiit pitsanngorsar-lugillu nutarternissaat, minnerunngitsumillu ilinniartitsisut angajoqqaallu misilittagaat tunngavigalugit aaqqissuussinirit ingerlanneqarnissaat piumassuseqarfigalugu peqataaffigisariaqarpagut, ilaatiguummi ilinniartitsisut oqitsuinnaangitsumik avatanngiiseqarlutik suliniarnerat atuarfiit aserfallalluinnarsimasut meeqqallu sumi-ginnakkat sullinneqarneranni suliniarnerat tapersersortariaqarluinnarmata qujanarlu ilungersunartumik atugaqaraluarlusi ilumoorlusi sullissinissinnut.

Meeraanermi ilitsoqqussat inersimasunngornermi annertuumik tunngavissiisarmata meerartatta atugaasa pitsanngorsarneqarnissaat aamma pisussaaffigisariaqarparput. Meeqqueriviit ullutsinnut naleqquttut pilersinnissaat akisussaaffigisariaqarparput, meeqquerisut ukiorpassuarni misilittagaat aallaavigalugit aaqqissuussinissat ilun-gersuullugu aallartittariaqalerparput siunnerfiginiarparpullu meeqquerivitsialaap piler-sinnissaa qaammarsaaffiusoq ilinniarfiusorlu.

Tamatta peqqissuunissarput aamma akisussaaffiuvoq annertoq inuup nammineer-luni akisussaaffia, peqqinnartumik inuuneqarnissarput tamatta pisussaaffigaarput. Peqqinnartumik inuunissarput minnerunngitsumillu immitsinnut paarilluarnissarput pisussaaffigisariaqarpagut.

Qaammarsaanerit pitsaaliunerillu pisortat ingerlattagaat ajunngeqaat nersortariaqarlutillu kisiannili taakku tuppallersaatiginagit aamma nammineerluta peqataasariaqarpugut.

Nuannaarutigaakkalu tulluusimaarutigalugillu allanik utaqqiinnaratik nammineerlutik suliniuteqartut. Meeqqat ungasinngitsukkut Nuummi Kangillinnguani atuartut pujortannginnissamik suliniuteqarnermikkut akissarsisinneqartut – pilluaritsi pikkoreqaasi.

Aalisarnermik piniarnemillu inuutissarsiuteqarneq annertunerpaamik nunatsinnut aningaasarsiornikkut inuutissarsiornikkullu sunniuteqaqisoq aammali avataaniit annertuumik sunnerneqartoq naleqqussartuariaqarparput, avammut niuernermi unammillersinnaassagutta sapinngisamik imminut akilersinnaasumik aammalu aningaasartuuteqarpallaanngitsumik aalisarnikkut piniarnikkullu ingerlatsinerput aqqissuuttariaqalerparput aalisariuteqarnikkut, suliffissuaqarnikkut, pisassatigut uumassusillit eqqarsaatigalugit aalisakkat, qaleruallit, piniakkallu eqqarsaatigalugit.

Uagut tamatta minnerunngitsumik nunatta inui tamaasa assigiimmik naligiimmillu kulturerput aamma inuusaaserput ilanngullugit illersugassaraagut aamma nunatsinni pisuussutit uummassusillit tamaasa illersorlugit innuttaasunut tamanut iluaqutaanerpaamik atortinneqarnissaa akisussaaffiginissaat.

Aalisakkanik piniakkanillu killilersuinerit pingaartillugillu ingerlatissavagut kinguassatta pissaqartuarnissaat aamma pisussaaffigaarput pingaartissallugulu. Kisiannili killilersuinaannarluta killilersuissanngilagut atuisut aamma mianeralugit killilersuissagut ulluinnarnimi inuuniarnermi atugaat mattussinnaanngilagut ukiunimi tusintilinni kalaallit avatangiisertik piniakkallu mianeralugit ingerlasimapput ullumikkut ataasiarlutilluunniit piniakkamik nungutsisimannngillat taamaakkaluartoq killilersuinerit ingerlanneqartassapput biologit piniartullu ilisimasaat tunngavigalugit.

Sulisartut illersugaanerusumik suliffimminni pineqarnissaat aqqissuuttariaqalerparput. Sulisartut angerlartiinnarneqartarnerat sapinngisamik aamma pinngitsoorneqartariaqalerpoq, tamanna suliffeqarfiit pilersaarusiorduarnesisigut anguneqartariaqarpoq kiisalu suliffissarunnerminni aammalu suliassaarukkallarnermi aningaasanik pisartagaat aaqqiiffiginissaat pisussaaffigisariaqarparput.

Sulisartukkut ilinniartitaanerat annertusarlugu ingerlaqqissaagut Sulisartut Højskoliaf atorluarlugu.

Qujanaq sulisartut nunatsinnik napatitseqataalluarnissinnut.

Silaannaap allanngoriartornera siunissamut naleqqussarfiginissaa sillimmartaarfigisariaqalerparput issittumi najugaqartugut assigiinngitsorpassuarnik ilungersunartunik eqqorneqariaannaavugut piniakkanik uumassusilinnik atuisuunerput eqqaaginarsinnaavarput, piniartut ukiut kingullit annertuumik ajornartorsiuteqartarput pinngortitap allanngornerata kinguneranik ullumikkullu atugaat assut ilungersunartut ikioqatigiinnikkut pitsanngorsarniartariaqarpagut inuuniarnikkut atugaat eqqarsaatigalugit.

Nukissiornikkut naleqqussarnissarput piaartumik ingerlatariaqalerparput nunarsuarmi olie-ip akiata qaffakkiartuinnartup sukkanerusumik sulinissatsinnik pinngit-

saalivaatigut. Erngup nukinganik seqernup kissaata, anorillu nukingata tamakkiisumik atorluarneqarnissaat pilersaaruserlugu ingerlapparput aningaasalersornissaalu tamatta peqataaffigisariaqarparput. Qorlortorsuarmi erngup nukinganik nukissiorfissaq suliarineqaleruttorpoq Sisimiuni erngup nukinga pilersaaruserlugu aallartineqassaaq Nuummiitorlu annertusarneqarnissaa aamma siunnerfigalugu aallartineqassaaq.

Umiarsualiviit aqqissuunneqarnissaat ilanngullugu aningaasalersortariaqarput Nuummi, Sisimiuni Ilulissani, Uummannamilu talittarfiit pisariaqartinneqarluinnartut piaartumik aqqinneqarnissaat suliarisariaqalerparput tamannalu kinguarsarnagu naammassisariaqalerparput inuutissarsiornikkut aningaasarsiornikkut aalisarnikkullu pingaaruteqarluinnartut pilersinnissaat kinguarsaqqissanngilarput.

Nunanik allanik suleqateqarnerput nukittoriartorlunilu annertusiartuinnartoq minnerunngitsumillu nunarput malugineqariartuinnartoq atorluarlugu sulisariaqarpugut. EUMik isumaqatigiinniarnert ingerlalluarput ilimagaarpullu isumaqatigiinniarnert upernaamut angusaqarfiulluarnert naammassissasut, taassuma saniatigut nunat avannarliit pitsaasumik suleqatigineqarput annertusiartuinnartumik. Amerikamiut suleqatiginerat aamma ajunngilluinnartumik ingerlavoq pitsaasumillu angusaqarnissarput pimoorullugu suliaarparput.

Inuiaqatigiinni suleqataasut tamassi, minnerunngitsumik namminneq kajumissutsiminnik suleqataasorpasut peqatigiiffipasuarini qasusuillusi suleqataanissinni qutsaviginiarpasii ilissi peqataanissigut ajornartorsiutit annertuut pingitsoortittarpasii sulilluarnissinnut qujanaq.

Aamalu pissutissaqarpugut nunatta avataaniit inuiaqatigiinnut ikiuukkiartorlutik suleqataasorpasut qutsavigissallugit. Tikisitat qallunaat suli ukiorpasuarini pingitsoorsinnaanngilagut aammalu ilaat nunaqavissunngorsimapput kalaallinut inuiaqatigiinnut ilaalerlutik ilaqaqalersimapput nunarsuatsinnullu asannissuseqalersimallutik taamaammat aamma ataqqillugit ataqqe-qatigiillutalu maani inooqatigiinnissarput ingerlatsigut pitsaasumik suleqatigiinnikkut tunngavissillugu.

Anersaakkut tarnikkullu nakuulluta inuiaqatigiinni ingerlanissarput pingaarluinnarpoq. Ilageeqarnikkut nukittorsaanissaq pimoorullugu ingerlanniartigu. Ilagii sinniisaat palasit ajoqit pattattullu allallu ilagiinni suleqataasut atugaasa pitsanngorsarneqarnissaat pisussaaffigalugulu ingerlanniartigu. Tassami qanorluunniit timip pisigut pissarisaartigigaluarutta sumut iluaqutaassava tarnikkut anersaakkullu nukillaarlunarsimagutta taamaammat ilagiinni sullissisut atugaasa pitsanngorsarnissaat pimoorullugu sulissutiginiartigu.

Utoqqartagut ataqqinartut inuiaqatikka sinnerlugit qutsaviginiarpasii. Ilissimi sulilluarnissigut ullumikkut atugarissaarluta inuunerput ingerlavoq. Kinguaassi pitsaasumik atuagaqarnissaat qulaarnaarniarlugu annertuumik pilliuteqarlusi sulisimavusi, tamannalu ataqqinaatigaarsi Qujanarlu inuiaqatigiit utoqqartaqarmata nukittuunik kinguaaminnut asannittunik.

Innuttaasut tamassi ukiumut qaangiuttumut qutsaviginiarpasii, inuiaqatigiinnut nuna-tsinnullu sullissillarsimarnersi pillugu. Unalu eqqaamassavarput tamatta naligiilluta inuugatta tamatta atorfissaqartinneqarpugut pisariaqartinneqarlutalu.

Nunatsinni innuttaasut tamassi ukiumi nutaami peqqissuunissassinnik, iluanaarfiu-
sumik pilluarfiusumillu eqqissinartunik kissaappassi.

Ataqpeqatigiitta ataqqinnillutalu.

Ukiortaami pilluaritsi.

Guutip nunarput sernigiliuk.